

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ
&
Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΡΗΤΗΣ
(ΠΕ.Κ.Ε.Σ. ΚΡΗΤΗΣ)

Ηράκλειο, 17-12-2018

Αρ. Πρωτ.: Φ.2 /460

ΠΡΟΣ: Εκπαιδευτικούς Φιλολόγους
(ΠΕ02) Σχολείων Δ.Ε. Ηρακλείου
Επιστημονικής Ευθύνης της Σ.Ε.Ε.
ΠΕ02 Β. Καλοκύρη

(διαμέσου των Δ/σεων των Σχολείων
τους)

ΚΟΙΝ:

1. ΠΔΕ Κρήτης
2. Δ/ση Δ/θμιας Εκπ/σης Ηρακλείου

Ταχ. Δ/ση: Ρολέν 4
Ταχ. Κώδικας: 713 05 ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Πληροφορίες: Βασιλεία Καλοκύρη
Τηλ.: 2810 24 64 00 -
2810 24 68 60
2810 285435
κιν.: 697 99 30 724
E-mail: pekeskritis@sch.gr
E-mail προσωπ.: kalokyri@sch.gr

Θέμα: Υποστηρικτικό υλικό και επισημάνσεις για τη διδασκαλία και αξιολόγηση των Αρχαίων Ελληνικών, της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας και της Ιστορίας στο Γενικό Λύκειο, σχολ. έτος 2018-19. Σημειώσεις για την περίληψη στη Νέα Ελληνική Γλώσσα στο πλαίσιο του νέου τρόπου αξιολόγησης.

Αγαπητοί και Αγαπητές Συνάδελφοι,

Σας αποστέλλω συνοπτικό υλικό και επισημάνσεις για τα φιλολογικά μαθήματα στο Γενικό Λύκειο κατά το σχολ. έτος 2018-19, με βάση όσα διατρέξαμε στις επιμορφωτικές συναντήσεις μας **για τον προγραμματισμό και τη διδασκαλία**, σε ανταπόκριση προς τα ισχύοντα για την ύλη και τις εξετάσεις καθώς και την παιδαγωγική διάσταση του έργου μας.

Ειδικότερα, περιλαμβάνονται:

- I. ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (σελ. 2)
- II. ΧΡΗΣΙΜΟ ΥΛΙΚΟ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΝΕΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ, ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (σελ. 2-3)
- III. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝ. ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ 2018-19. ΤΑ ΝΕΑ ΙΣΧΥΟΝΤΑ, ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ, ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ (σελ. 3-8)
- IV. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ (σελ. 8-9)
- V. ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ – ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ» (B' μέρος του 1^{ου} θέματος στη Νεοελληνική Γλώσσα) (σελ. 9-14)
- VI. ΎΛΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (σελ. 14-15)
- VII. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ (σελ. 15-16)

I. ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Τα «απαραίτητα» για τη διδασκαλία και την αξιολόγηση των φιλολογικών μαθημάτων σχολ. έτους 2018-19, θα τα βρείτε διαθέσιμα στον ιστότοπό μας, [ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ --> ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ --> ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ](#) , στους παρακάτω συνδέσμους και στις παρακάτω διευθύνσεις:

- ❑ ΥΠΠΕΘ, 4-9-2018. Αρ. Πρ. 142758/Δ2. [ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΛ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 2018-19](#)
και: http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/1_2018-19-odigies-filologikwn_GEL.pdf
- ❑ ΥΠΠΕΘ, 04-09-2018 Αρ. Πρωτ. 142755/Δ2 [ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΕΩΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ 2018-19](#)
- ❑ ΥΠΠΕΘ, 11-10-2018, Αρ. Πρ. 169626/Δ2 [ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩ/ΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ](#)
και: http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/11_EGYKLIOS_NEA-AXIOLOGHSH-GEL_telik_exet.pdf
- ❑ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ στο: ΥΠΠΕΘ, 18-10-2018 Αρ. Πρωτ. 175345/Δ2. [ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 2018-19](#)
http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/12_175345-odigies_GEL_koinwnikwn-episthmwn-2018-2019.pdf

II. ΧΡΗΣΙΜΟ ΥΛΙΚΟ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΝΕΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ, ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

- ❑ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ [ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ \(ΙΕΠ\)](#)
και: http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/kritiria-axiologhhttp://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Humanities/2018/2018-09-27_kritiria_axiologosis_arhaia_g_lykeiou.pdfshs-Arxaia-C-IEP-2018-2019.pdf
- ❑ **ΚΕΙΜΕΝΟ (pdf)** -ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ- [ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ -ΙΕΠ \(Μπαλτά-Νέζη\)](#)
- ❑ **Παρουσίαση (ppt)** ΙΕΠ, 2018. Λ. Πόλκας, Σ.Σ.Ε. (ΠΕ 02), 5ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Αττικής, ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ.
https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/%CE%A4%CE%91_%CE%9A%CE%A1%CE

[%99%CE%A4%CE%97%CE%A1%CE%99%CE%91 %CE%91%CE%9E%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3 %CE%A4%CE%A9%CE%9D %CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%91%CE%99%CE%A9%CE%9D %CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%A9%CE%9D.pdf](#)

- ❑ **Παρουσίαση (ppt) ΙΕΠ, 2018:** ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ: ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ, ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΛΑΔΩΝ ΤΗΣ «ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ»: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ/ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄, Β΄, Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΙ Α΄, Β΄ Γ΄, Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ.

<https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B71 %CE%A6%CE%95%CE%9A %CE%91%CE%9E%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3.pdf>

- ❑ **Παρουσίαση (ppt) ΣΕΕ ΠΕ02 Β. Καλοκύρη.** ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ (2018-19) [στο β΄ μέρος περιέχεται το προαναφερθέν ppt του ΙΕΠ – Λ.Πόλκα].

https://drive.google.com/file/d/1GY_hs36k8QU8Fedc-x4sJXSxqULUBWh/view?usp=sharing

- ❑ **Παρουσίαση (ppt) ΣΕΕ ΠΕ02 Β. Καλοκύρη.** Παράδειγμα επικοινωνιακού πλαισίου στην περιίληψη

<https://drive.google.com/file/d/1dUwkkTSrqvW1hA67TY6F0BmqRpGyQXEr/view?usp=sharing>

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝ. ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ 2018-19.

III.

Τα νέα ισχύοντα, στοχοθεσία και διδασκαλία, διδακτικές επισημάνσεις

Συνοπτικά παρατίθενται τα ισχύοντα για την αξιολόγηση του μαθήματος σε κάθε τάξη Λυκείου, τα οποία μπορείτε να δείτε στον ιστότοπό μας, [ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ --> ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ --> ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ](#), στους παρακάτω συνδέσμους:

- ❑ Α΄ ΓΕΛ Ημερ. και Α΄ Εσπερ.

[ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛ ΓΛ. Α΄ ΓΕΛ ΗΜΕΡ και Α΄ ΕΣΠΕΡ. ΦΕΚ 15Α΄/10-2-17 \(ΠΔ8, ΑΡΘΡΟ 1 \[Τροποπ. ΠΔ 46/2016\]\)](#)

- ❑ [Β΄ ΓΕΛ Ημερήσιο] - Β΄ Εσπερινό ΓΕΛ, Αρχαία ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:

Δεν προβλέπεται αξιολόγηση στις προαγωγικές εξετάσεις. Προβλέπονται δύο υποχρεωτικές ωριαίες γραπτές δοκιμασίες, μία ανά τετράμηνο ή αν δεν πραγματοποιηθεί η μία στο 1^ο τετράμηνο, τότε και οι δύο διενεργούνται στο 2^ο τετράμηνο. Βλ. ΥΠΠΕΘ, 11-10-2018, Αρ. Πρ. 169626/Δ2 [ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩ/ΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ](#) και: http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/11_EGYKLIOS_NEA-AXIOLOGHSH-GEL_telik_exet.pdf

Σημείωση: Τα Αρχαία της ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ και στο Ημερήσιο και στο Εσπερινό ΓΕΛ εξετάζονται με τον ίδιο τρόπο (βλ. ΥΠΠΕΘ, 11-10-2018, Αρ. Πρ. 169626/Δ2 [ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩ/ΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ](#) σελ. 4-5)

Ειδικότερα:

- ❑ Β΄ ΓΕΛ Ημερήσιο, Β΄ και Γ΄ Εσπερινό ΓΕΛ, Αρχαία ΟΜΑΔ. ΠΡΟΣΑΝ. ΑΝΘΡ. ΣΠ.

ΥΠΠΕΘ, 11-10-2018, Αρ. Πρ. 169626/Δ2 [ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩ/ΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ](#) (σελ. 4-5)

- Γ΄ Ημερ. ΓΕΛ και Δ΄ Εσπερ. ΓΕΛ (ΟΜΑΔ. ΠΡΟΣΑΝ. ΑΝΘΡ. ΣΠ.)

ΦΕΚ 3807 Β΄/4-9-2018 , ΑΡΘΡΟ ΜΟΝΟ. Βλ. ΥΠΠΕΘ, 11-10-2018, Αρ. Πρ. 169626/Δ2 [ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩ/ΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ](#) (σελ. 4-5)

Βασικοί στόχοι του νέου τρόπου αξιολόγησης¹ και συνακόλουθες διδακτικές επισημάνσεις

- ✎ Σημειώνεται ότι στη Β΄ και Γ΄ τάξη του Ημερήσιου ΓΕΛ και στη Β΄, Γ΄ και Δ΄ του Εσπερινού γίνεται ενιαίος ο τρόπος αξιολόγησης. Οι ερωτήσεις αξιολόγησης απηχούν την «κεντρική ιδέα» (τον σκοπό και τους βασικούς στόχους της διδασκαλίας βάσει της οποίας οι μαθητές/τριες θα έχουν εξοικειωθεί και ασκηθεί, ώστε να μπορέσουν να απαντήσουν στις ερωτήσεις.
- ✎ Ο γενικός σκοπός είναι μέσα από τις δραστηριότητες οι μαθητές/τριες να ασκούνται στην κατανόηση, στην κριτική στάση και στο να διαλέγονται με τα κείμενα!
- ✎ Ειδικότερα, στόχος είναι αφενός **να αποδεσμευθούν** εκπαιδευτικοί, μαθήτριες και μαθητές **από την αναπαραγωγή έτοιμων** σχολικών και παρασχολικών **μεταφράσεων**.
- ✎ αφετέρου να δοθεί **έμφαση στην κατανόηση** του αρχαίου ελληνικού κειμένου, η οποία δεν ελέγχεται αποκλειστικά και μόνο με τη διαδικασία της μετάφρασης.
- ✎ Επίσης, δίνεται η δυνατότητα της **διακειμενικής προσέγγισης** του νοήματος των αρχαίων ελληνικών κειμένων **μέσω παράλληλων κειμένων**, διδαγμένων και αδίδακτων, ώστε να αποτιμηθεί η κριτική ικανότητα των μαθητών και των μαθητριών στη **διακειμενική και διαχρονική προσέγγιση** των κειμένων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Με αυτό τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα ολιστικής και όχι κατακερματισμένης προσέγγισης του αρχαιοελληνικού λόγου.
- ✎ Στη διδασκαλία **χρειάζεται να λαμβάνεται συστηματικά υπόψη η στοχοθεσία της νέας αξιολόγησης και να ασκούνται οι μαθητές σε είδη**

¹ Πηγή: ΙΕΠ, 2018. [ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ \(ΙΕΠ\)](#)

ερωτήσεων/ασκήσεων στα οποία θα κληθούν να αξιολογηθούν στις γραπτές προαγωγικές ή πανελλαδικές εξετάσεις!

Γενικές παρατηρήσεις: Τι αλλάζει και τι δεν αλλάζει ως προς το διδαγμένο και το αδίδακτο κείμενο:

ΤΙ ΔΕΝ ΑΛΛΑΖΕΙ

ως προς την εξέταση στο διδαγμένο κείμενο²

- ❑ Η έκταση του διδαγμένου κειμένου 12 - 20 στίχων με νοηματική συνοχή.
- ❑ Οι δύο (2) ερωτήσεις ερμηνευτικές, που μπορεί να αναφέρονται σε ιδέες / αξίες / προβλήματα, σε στάσεις / ήθος / χαρακτήρα των προσώπων, στο ιστορικό / κοινωνικό / πολιτιστικό πλαίσιο της εποχής του έργου, στη δομή / σύνθεση του κειμένου, σε υφολογικά / αισθητικά θέματα, με βάση το απόσπασμα.
- ❑ Η μία (1) ερώτηση που αναφέρεται στο γραμματειακό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, στον συγγραφέα ή στο έργο του. Ωστόσο: η ερώτηση αυτή τώρα γίνεται «κλειστού τύπου».
- ❑ Καταργείται η γραπτή μετάφραση τμήματος του διδαγμένου κειμένου 8 - 10 στίχων.

Διευκρίνιση-Επισήμανση: Καταργείται η μία, μοναδική και σωστή, γραπτή και αντιγραφική της μορφή. Ωστόσο, τώρα, η μετάφραση μπορεί και πρέπει να υιοθετηθεί στο πλαίσιο της διδασκαλίας ως τρόπος προφορικός / παραφραστικός, που επιτρέπει εναλλακτικές και προσωρινές μεταφραστικές αποδόσεις, μετακινώντας το κέντρο μελέτης στο πρωτότυπο κείμενο.

ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ

ως προς την εξέταση στο διδαγμένο κείμενο³

- ❑ Δίνεται μία (1) ερώτηση κατανόησης με την οποία ζητείται από τις/τους μαθήτριες/ες να αποκωδικοποιήσουν σημεία του διδαγμένου κειμένου και να αντλήσουν βασικές πληροφορίες που εντοπίζονται σ' αυτό. Η ερώτηση αυτή μπορεί να διαιρείται σε δύο υποερωτήματα, με τη μορφή ερωτήσεων κλειστού τύπου (σωστού ή λάθους, πολλαπλών επιλογών, αντιστοίχισης, συμπλήρωσης κενών κλπ) ή ανοικτού τύπου. Με δυο λόγια: η ερώτηση κατανόησης αναπληρώνει την κατάργηση της ζητούμενης γραπτής μετάφρασης.

Διευκρίνιση-Επισήμανση:

² Βλ. Παρουσίαση (ppt) ΙΕΠ, 2018. Λ. Πόλλας, Σ.Σ.Ε. (ΠΕ 02), 5ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Αττικής.
<https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/%CE%A4%CE%91%CE%9A%CE%A1%CE%99%CE%A4%CE%97%CE%A1%CE%99%CE%91%CE%91%CE%9E%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3%CE%A4%CE%A9%CE%9D%CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%91%CE%99%CE%A9%CE%9D%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%A9%CE%9D.pdf>

³ Ό.π.

Η ερώτηση κατανόησης **περιορίζεται στην «πρώτη» ανάγνωση/ αναγνώριση** του κειμένου, κυρίως ως προς:

- την παραφραστική απόδοση ακολουθίας κειμενικών γεγονότων / φράσεων/ προτάσεων / περιόδων του κειμένου
- τον εντοπισμό, διασάφηση εννοιών / απόψεων του συγγραφέα
- την περιγραφή / επισήμανση / δικαιολόγηση καταστάσεων / σημασιών και σχέσεων μεταξύ τύπων και νοημάτων.
- Ελέγχεται το κατά πόσο οι μαθητές/τριες έχουν κατανοήσει / αντιληφθεί βασικά νοηματικά στοιχεία του κειμένου ή και αρθρωτικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των εν λόγω στοιχείων.
- ❑ **Καταργείται η [περιστασιακή] ερμηνευτική ερώτηση** που αναφέρεται σε τμήματα του από μετάφραση διδασκόμενου κειμένου, **σε συσχετισμό** με το εξεταζόμενο πρωτότυπο απόσπασμα
- ❑ **Δίνεται παράλληλο κείμενο στη νέα ελληνική**, διδαγμένο ή αδίδακτο, από την αρχαία ή νεότερη ελληνική γραμματεία. Ζητείται οι μαθήτριες /ές να απαντήσουν σε **μία (1) ερώτηση ερμηνευτική**, με την οποία **συγκρίνουν το παράλληλο με το πρωτότυπο κείμενο**.

Σχόλια:

- Το παράλληλο κείμενο αντικαθιστά την [περιστασιακή] ερμηνευτική ερώτηση που αναφέρεται στο μεταφρασμένο κείμενο.
- Απαιτείται η πιο στοχαστική σύλληψη των απόψεων του συγγραφέα, μέσω της σύγκρισής τους με θέσεις άλλων συγγραφέων (προγενέστερων ή και μεταγενέστερων)
- Ελέγχεται ο τρόπος με τον οποίο οι μαθήτριες/ές αντιλαμβάνονται ότι τα κείμενα, διαλέγονται, συμφωνούν ή διαφωνούν μεταξύ τους, στην εξέλιξή τους στον ιστορικό χώρο και χρόνο.
- Σχετικές επιφυλάξεις αφορούν στα όρια της διαλογικότητας, τη δυνατότητα σύγκρισης αν δεν υπάρχει επίγνωση των ιστορικών / πολιτιστικών συμφραζομένων των κειμένων καθώς και την εγκυρότητα των μεταφράσεων.

ΤΙ ΔΕΝ ΑΛΛΑΖΕΙ

ως προς την εξέταση στο αδίδακτο κείμενο⁴

- ❑ Η Μία (1) ερώτηση γραμματικής
- ❑ Η Μία (1) ερώτηση συντακτικού (π.χ. αναγνώριση λέξεων / φράσεων / προτάσεων / άλλων δομικών στοιχείων του κειμένου, μετασηματισμός μέρους του κειμένου ως προς τη δομολειτουργική του διάσταση).
- ❑ Και οι δύο ερωτήσεις μπορεί να επιμερίζονται σε δύο υποερωτήματα.

⁴Ο.π.

ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ

ως προς την εξέταση στο αδίδακτο κείμενο⁵

- ❑ Προτάσσεται σύντομο εισαγωγικό σημείωμα, στο οποίο δίνονται βασικές εξωκειμενικές πληροφορίες, απαραίτητες για την κατανόηση του κειμένου.

Σχόλια:

- Δίνεται η δυνατότητα για αναγνώριση της τυπολογικής ταυτότητας του κειμένου ή και βασικών γραμματολογικών του στοιχείων
- Δίνεται η δυνατότητα για ένταξη του στα άμεσα συμφραζόμενά του
- Περιορίζεται το ενδεχόμενο το «άγνωστο» κείμενο να είναι αφόρητα δυσνόητο και αμετάφραστο.

- ❑ Μεγαλώνει η έκτασή του: δίνεται αδίδακτο πεζό κείμενο της αττικής διαλέκτου 12 - 20 στίχων [όχι 10 -12 στίχων] στερεότυπης έκδοσης με νοηματική συνοχή

Σχόλια:

- Το αδίδακτο κείμενο συγκροτεί «μικρο-κείμενο», με αναγνωρίσιμη αρχή, μέση και τέλος.
- Διέπεται από συνέχεια και συνοχή.
- Ευνοεί την απορία για το τι λέει, το πώς το λέει, και ίσως το γιατί.

- ❑ Μικραίνει η έκταση της ζητούμενης μετάφρασης: οι μαθήτριες /ές καλούνται να μεταφράσουν στα νέα ελληνικά μέρος του αδίδακτου κειμένου από τέσσερις έως έξι στίχους [όχι ολόκληρο το, μέχρι σήμερα, απόσπασμα των 10-12 στίχων].

- ❑ Οι μαθήτριες /ές καλούνται να απαντήσουν σε μια ερώτηση κατανόησης, που αναφέρεται στον νοηματικό άξονα του κειμένου. Η ερώτηση μπορεί να επιμερίζεται σε δύο υποερωτήματα.

Σχόλιο: Στο αδίδακτο κείμενο η ερώτηση κατανόησης αναπληρώνει τη μείωση της ζητούμενης μετάφρασης.

ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ

ως προς τη βαθμολόγηση των ερωτήσεων⁶

- ❑ Κάθε ζητούμενη ερώτηση-δραστηριότητα, που τίθεται για το διδαγμένο ή το παράλληλο ή το αδίδακτο κείμενο, βαθμολογείται με δέκα (10) μονάδες της εκατοντάβαθμης κλίμακας
- ❑ Ανατρέπεται η μέχρι σήμερα βαθμολογική πρόταξη του αδίδακτου [με 20 μονάδες] έναντι του διδαγμένου [με 10 μονάδες]. Με τα νέα ισχύοντα, το **διδαγμένο** κείμενο συνολικά βαθμολογείται με **60 μονάδες**, ενώ το **αδίδακτο** κείμενο με **40 μονάδες**. Πιο συγκεκριμένα:

⁵ Ό.π.

⁶ Ό.π.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ	ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
1. Ερώτηση κατανόησης (10 μονάδες) 2. Δύο ερωτήσεις ερμηνευτικές (10+10 μονάδες) 3. Ερώτηση γραμματολογική (10 μονάδες) 4. Ερώτηση λεξιλογική-σημασιολογική (10 μονάδες) 5. Ερώτηση ερμηνευτική του παράλληλου κειμένου (10 μονάδες)	1. Μετάφραση (10 μονάδες) 2. Ερώτηση κατανόησης (10 μονάδες) 3. Ερώτηση γραμματικής (10 μονάδες) 4. Ερώτηση συντακτικού (10 μονάδες)

Ενδεικτικά παραδείγματα για κάθε τύπο ζητούμενων στην αξιολόγηση των Αρχαίων της Ομάδας προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών

- ❑ Πολύ χρήσιμα και βοηθητικά είναι τα ενδεικτικά [ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ \(ΙΕΠ\)](http://users.sch.gr//sfscholiki/files/nomothesia/kritiria-axiologhshhttp://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Humanities/2018/2018-09-27_kritiria_axiologosis_arhaia_g_lykeiou.pdfshs-Arxaia-C-IEP-2018-2019.pdf)

Διαθέσιμα και στον ιστότοπό μας ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ:

http://users.sch.gr//sfscholiki/files/nomothesia/kritiria-axiologhshhttp://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Humanities/2018/2018-09-27_kritiria_axiologosis_arhaia_g_lykeiou.pdfshs-Arxaia-C-IEP-2018-2019.pdf

Επίσης, ενδεικτικά παραδείγματα από κάθε τύπο ερωτήσεων βλ. στο: Παρουσίαση (ppt) ΙΕΠ, 2018. Λ. Πόλκας, Σ.Σ.Ε. (ΠΕ 02), 5ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Αττικής.

IV. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

- ❑ Η Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία και στις Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεις του Ημερήσιου ΓΕΛ και αντίστοιχα στις Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, τάξεις του Εσπερινού ΓΕΛ **εξετάζονται σε συνεχές τρίωρο, ενδοσχολικά, με κοινό για όλες τις τάξεις τρόπο αξιολόγησης (ίδια είδη ζητούμενων/θεμάτων).**
- ❑ Τα θέματα δίνονται **σε ξεχωριστό φύλλο για κάθε κλάδο**, οι απαντήσεις αναπτύσσονται σε ξεχωριστό φύλλο για καθέναν από τους δύο κλάδους και αποδίδεται **διακριτός βαθμός** για καθέναν από αυτούς.
- ❑ Αναλυτικότερα στοιχεία για τη διδασκαλία και την αξιολόγηση, βλ. στις [προαναφερόμενες] Οδηγίες και την Ενημέρωση για την αξιολόγηση του ΥΠΠΕΘ [για διευκόλυνση παρατίθενται οι σύνδεσμοι αμέσως στη συνέχεια].
 - [ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΕΩΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ 2018-19](#)
 - ΥΠΠΕΘ, 11-10-2018, Αρ. Πρ. 169626/Δ2 [ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩ/ΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ](#)

και: http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/11_EGYKLIOS_NEA-AXIOLOGHSH-GEL_telik_exet.pdf

- ❑ (Στις Πανελλαδικές εξετάσεις του σχολ. έτους 2018-19 η Νεοελληνική Γλώσσα θα εξεταστεί όπως και στις προηγούμενες πανελλαδικές.)

❑ Είναι πολύ σημαντικό να μελετηθούν και να αξιοποιηθούν διδακτικά οι οδηγίες και ο νέος τρόπος αξιολόγησης, και συνακόλουθα να ασκηθούν και να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα νέα ζητούμενα!

Πολύ επιγραμματικά, μερικά βασικά στοιχεία:

- ❑ **Κεντρικός στόχος** της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας είναι, σύμφωνα με το ΠΣ, «η κριτική αγωγή στον σύγχρονο πολιτισμό», σημειώνουμε βέβαια ότι αυτό επιδιώκεται μέσα από **μεθόδους και ασκήσεις που διασώζουν την ιδιαιτερότητα της Λογοτεχνίας** και στο πλαίσιο των 3 φάσεων: προ-αναγνωστική, αναγνωστική, μετ-αναγνωστική.
- ❑ Δίδεται **αδίδακτο λογοτεχνικό κείμενο** (ποίηση ή διήγημα ή απόσπασμα από μυθ/μα ή θεατρικό έργο, το οποίο συνοδεύεται από **τρία θέματα, που αφορούν στους άξονες: α) κατανόηση, β) προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου γ) ερμηνεία και παραγωγή λόγου σε ένα θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης ή δημιουργικού μετασχηματισμού.**
- ❑ Στη Νεοελληνική Γλώσσα δίδεται **μη λογοτεχνικό κείμενο, μη διδαγμένο, το οποίο μπορεί να είναι δημοσιογραφικό ή επιστημονικό ή πληροφοριακό άρθρο, συνέντευξη, κριτική, ομιλία, επιστολή, επιφυλλίδα ή δοκίμιο.** Το κείμενο μπορεί να συνοδεύεται από σύντομο εισαγωγικό σημείωμα χωρίς ερμηνευτικά σχόλια.
- ❑ Τα ζητούμενα **τρία θέματα** αφορούν **α) στην ανάγνωση-κατανόηση του κειμένου β) προσέγγιση της δομής και γλώσσας του κειμένου γ) παραγωγή λόγου (σύνταξη κειμένου σε επικοινωνιακό πλαίσιο, σε συνάρτηση με το κείμενο αναφοράς, στο οποίο οι μαθητές/τριες κρίνουν ή σχολιάζουν σημεία του κειμένου, ανασκευάζουν θέσεις του ή αναπτύσσουν τεκμηριωμένα προσωπικές απόψεις).**
- ❑ Το μαθητικό κείμενο αναπτύσσεται με μορφή κειμένου **επιχειρηματολογίας (δημόσια ομιλία, επιστολή, άρθρο).** Έκταση: Α΄ Λυκείου: 250-300 λέξεις, Β΄ Λυκείου 300-350 λέξεις και Γ΄ Λυκείου 350-400 λέξεις.

V. ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ – ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ» (Β΄ μέρος του 1^{ου} θέματος στη Νεοελληνική Γλώσσα)

- ❖ Σύμφωνα με τα νέα ισχύοντα για όλες τις τάξεις στις ενδοσχολικές εξετάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα, το 1^ο θέμα αφορά στην **κατανόηση του κειμένου**, διαιρείται σε δύο ερωτήματα και βαθμολογείται με 30 μονάδες. **Η βαθμολογία επιμερίζεται στα δύο ερωτήματα ισοδύναμα (15μ. +15μ.).** [που αφορούν σε α) πληροφορίες κειμένου και β) περίληψη μέρους του κειμένου]

Συγκεκριμένα:⁷

«1. Το πρώτο θέμα αφορά στην ανάγνωση-κατανόηση του κειμένου, με το οποίο ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών (σε αντιστοιχία με αυτά που έχουν διδαχθεί σε κάθε τάξη): α) να εντοπίζουν και να παρουσιάζουν κάποια από τα παρακάτω στοιχεία: πληροφορίες που περιέχονται στο κείμενο, βασικές ιδέες και επιχειρήματα του συγγραφέα, προβλήματα που θέτει, θέσεις που υποστηρίζει, σχέση του βασικού μηνύματος του κειμένου με τις περιστάσεις επικοινωνίας (σκοπό, κοινό, θέμα κ.ά), καθώς και με τους τρόπους και τα μέσα πειθούς που αξιοποιούνται στο κείμενο (με ποικίλες ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου) και β) να αποδίδουν περιληπτικά μέρος του κειμένου λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.»

Μερικές διευκρινίσεις – σχολιασμός σχετικά με το «επικοινωνιακό πλαίσιο» και την «περιληπτική απόδοση μέρους του κειμένου»:

Το 2001 στις Πανελλαδικές Εξετάσεις για 1^η φορά ζητήθηκε «περίληψη σε επικοινωνιακό πλαίσιο»:

Για την προετοιμασία μιας ομαδικής εργασίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, διάβασες το παραπάνω κείμενο. Να γράψεις μια περίληψη του κειμένου αυτού, με την οποία θα ενημερώσεις τα άλλα μέλη της ομάδας σου για το περιεχόμενό του (80-100 λέξεις).

Επίσης, το 2002 στις Πανελλαδικές Εξετάσεις :

Για τις ανάγκες μιας συζήτησης που πρόκειται να γίνει στην τάξη σας με θέμα την εξέλιξη της Γενετικής, μελετήσατε το παραπάνω κείμενο. Να γράψετε μια περίληψη του κειμένου αυτού με την οποία θα ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενό του. (100-120 λέξεις)

Έκτοτε, στις Πανελλαδικές δεν έχει ζητηθεί περίληψη σε επικοινωνιακό πλαίσιο.

Για περισσότερη εξοικείωση με τα ζητούμενα, δίδω στη συνέχεια ένα **παράδειγμα διατύπωσης επικοινωνιακού πλαισίου και ζήτησης μέρους του κειμένου στην περίληψη καθώς και ενδεικτικές διατυπώσεις απάντησης:**

«Στην τάξη ασχολείστε κριτικά με το θέμα της χρήσης του διαδικτύου από τους νέους. Στο πλαίσιο της παρουσίασης ερευνών και δημοσιευμάτων για το θέμα αυτό, αναλαμβάνετε να διαβάσετε το άρθρο [που σας δόθηκε] και να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας και στις συμμαθήτριάς σας περιληπτικά το νόημα των τριών τελευταίων παραγράφων του.»

Απάντηση (ενδεικτικώς) [αν το ζητούμενο είναι: τρόποι για αντιμετώπιση της κατάχρησης του διαδικτύου από τους νέους]:

⁷ ΥΠΠΕΘ, 11-10-2018, Αρ. Πρ. 169626/Δ2 [ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩ/ΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ](http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/11_EGYKLIOS_NEA-AXIOLOGHSH-GEL_telik_exet.pdf) (σελ. 6) και: http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/11_EGYKLIOS_NEA-AXIOLOGHSH-GEL_telik_exet.pdf

Στο άρθρο «...» που διάβασα παρουσιάζονται μεταξύ άλλων και τρόποι για αντιμετώπιση της κατάχρησης του διαδικτύου από τους νέους].

Η:

Στο άρθρο «...» που διάβασα αναφέρονται τρόποι για αντιμετώπιση της κατάχρησης του διαδικτύου από τους νέους.

Σχόλια-διευκρινίσεις:

- ✎ Στο παράδειγμά μας χρησιμοποιήσαμε το άρθρο[=το αδιάκτο κείμενο] που δώσαμε στους μαθητές για επεξεργασία ως «το άρθρο που (υποτίθεται) αναλαμβάνουν να διαβάσουν και στη συνέχεια να παρουσιάσουν ένα μέρος του στην τάξη τους».
- ✎ Μπορούμε να θέσουμε ένα οικείο για τους μαθητές και τις μαθήτριες «επικοινωνιακό πλαίσιο», αναφερόμενοι σε μια «ερευνητική διαδικασία», δηλαδή **ενασχόληση της τάξης με ένα θέμα**, στο πλαίσιο του οποίου οι μαθητές αναλαμβάνουν να διαβάσουν κάτι σχετικό π.χ. **ένα άρθρο και να παρουσιάσουν περιληπτικά ένα μέρος του** (το οποίο έγραψαν πρώτα και το παρουσιάζουν στη συνέχεια στην τάξη, στους συμμαθητές τους). Με δυο λόγια, **δίδεται το επικοινωνιακό πλαίσιο «παρουσίαση στην τάξη», ώστε ο «λόγος» των μαθητών/τριών [να πρέπει] να ανταποκρίνεται σε τέτοια περίσταση επικοινωνίας (τάξη-καθηγητής-μάθημα-συμμαθητές-λύκειο).**
- ✎ Χρειάζεται να έχει νοηματική πληρότητα το μέρος του άρθρου (γενικότερα του κειμένου) που ζητάμε να γίνει περίληψη. Π.χ. μπορούμε να ζητούμε παραγράφους που αφορούν σε επιμέρους νοηματικές ενότητες του θέματος που παρουσιάζεται στο κείμενο (όπως αίτια, συνέπειες, τρόπους αντιμετώπισης).

✎ Ερώτηση: Τι απάντηση περιμένω ως Φιλολόγος-καθηγητής-βαθμολογητής «σε ανταπόκριση προς το επικοινωνιακό πλαίσιο»;

Απάντηση: Οι απαντήσεις αναμένεται να είναι σε ύφος λόγου κατάλληλο για το πλαίσιο επικοινωνίας, χωρίς ωστόσο να... αναπαράγουμε ή να δημιουργήσουμε (ως βαθμολογητές/εξεταστές) «τυποποιημένες εκφραστικές φόρμες» (ενώ στόχος είναι να ξεφύγουμε από τον τυποποιημένο λόγο των πανελλαδικών εξετάσεων, που εντέλει χρησιμεύει μόνο για τις εξετάσεις, χωρίς να αφήνει περιθώρια προσωπικής έκφρασης άλλης από τις γνωστές και αναμενόμενες στις εξετάσεις. Εκλαμβάνεται ως σωστή κάθε διατύπωση που ακούγεται εύλογη από μαθητές στο πλαίσιο του συγκεκριμένου πλαισίου επικοινωνίας⁸. Στην περίπτωση του παραδείγματός μας, δεκτή και σωστή είναι κάθε απάντηση που ανταποκρίνεται ως

⁸ Τη γενικότερη αποφυγή τυπικών και τυποποιημένων απαντήσεων, που εντέλει δεν ανταποκρίνονται στο πλαίσιο επικοινωνίας, αλλά ωθούν τους μαθητές στην επανάληψη συγκεκριμένων μόνων εκφραστικών τρόπων συνιστούν οι Σύμβουλοι του ΙΕΠ σε κάθε ευκαιρία ανάπτυξης τέτοιων ερωτήσεων και «προβληματισμών» για τις «δεκτές/σωστές ή μη απαντήσεις». Οι ερωτήσεις αξιολόγησης διαμορφώθηκαν στο πνεύμα ακριβώς της υπέρβασης των τυποποιημένων διατυπώσεων των πανελλαδικών εξετάσεων και της έμπρακτης καλλιέργειας της κριτικής σκέψης και του λόγου των μαθητών/τριών. Παραδείγματα απαντήσεων (περιληπτικής απόδοσης μέρους του κειμένου σε επικοινωνιακό πλαίσιο) για επιβεβαίωση αναμένονται να δοθούν από το ΙΕΠ.

ύφος λόγου και γενικότερη άρθρωση λόγου επί του θέματος στο επικοινωνιακό πλαίσιο «τάξη-καθηγητής-μάθημα-συμμαθητές-λύκειο».

✎ Ερώτηση: Μπορεί ο μαθητής να απαντήσει σε πρώτο πρόσωπο;

Απάντηση: **Ναι, μπορεί, κατά περίπτωση, όπως φαίνεται και από το παραπάνω παράδειγμα απάντησης που έδωσα και από άλλα σχετικά παραδείγματα που έχουν δοθεί από Συμβούλους του ΙΕΠ. Δεχόμαστε, ακόμη, κάθε απάντηση των μαθητών/τριών, εφόσον το ύφος και η διατύπωση λόγου ανταποκρίνεται στο πλαίσιο επικοινωνίας που τους έχει τεθεί.**

✎ Ερώτηση: Στο συγκεκριμένο παράδειγμα, εφόσον ο μαθητής/η μαθήτρια θα παρουσιάσει στους συμμαθητές του στην τάξη την περιληπτική απόδοση αυτού του άρθρου πρέπει να θεωρήσουμε απαραίτητη την προσφώνηση προς αυτούς (Αγαπητοί συμμαθητές κ.ά);

Απάντηση: **Δεν πρέπει να επιβάλουμε ανοίκειο («τυπικό» και «τυποποιημένο») ύφος λόγου και «πάγιες»/τυποποιημένες διατυπώσεις. Ας διερωτηθούμε, δηλαδή, αν, ακόμη και «στο κλίμα της ευπρέπειας» στη σχολική τάξη, συνηθίζουν οι μαθητές στις παρουσιάσεις τους σχετικά με άρθρα, βιβλία κ.ά. να απευθύνουν προσφώνηση προς τους συμμαθητές τους. Κοινή μάλλον είναι η διαπίστωση πως «δεν είθισται», δεν ακούγεται «φυσικό» στο πλαίσιο αυτό. **Ας μην τυποποιούμε τις απαντήσεις τους, ωθώντας σε στερεότυπες γλωσσικές φόρμες, που ενδεχομένως θα ταίριαζαν σε άλλο επικοινωνιακό πλαίσιο (π.χ. σε ομιλία τους σε ευρύτερο κοινό ή ευρύτερη εκδήλωση κ.ά.)****

✎ Ερώτηση: Εφόσον ζητείται στην εκφώνηση να αποδοθεί περιληπτικά «μέρος» του όλου, ανταπόκριση στο επικοινωνιακό πλαίσιο σημαίνει ότι πρέπει στην απάντησή τους οι μαθητές/τριες να περιλαμβάνουν εκφράσεις-«δείκτες» της σχέσης μέρους/όλου όπως : «παρουσιάζονται μεταξύ άλλων και»;

Απάντηση: Δεν είναι απαραίτητο. Δεχόμαστε τη διαφορετικότητα της αντίληψης, δεν τυποποιούμε την ποικιλία των πολλών και διαφορετικών «σωστών» απαντήσεων, αλλά αξιολογούμε τη γενική 'εικόνα' απάντησης που ανταποκρίνεται στο επικοινωνιακό πλαίσιο. Οι παραπάνω διαφορετικές εκδοχές απαντήσεων στοχεύουν να δείξουν ότι **γίνονται δεκτές ως σωστές και απαντήσεις με δείκτες μέρους/όλου και απαντήσεις που δεν περιλαμβάνουν τέτοιες φράσεις.**

✎ Στην αρχή της περιληπτικής απόδοσης ενός μέρους του κειμένου πρέπει να γράφουν οι μαθητές/τριες το θεματικό κέντρο του όλου κειμένου και μετά να αναφερθούν στο «ζητούμενο μέρος του»;

Απάντηση: ΔΕΝ ζητάμε στην αξιολόγηση σύνδεση με τα προηγούμενα (ή με το όλον), με την έννοια ότι δεν είναι στόχος να κάνει ο μαθητής ... διπλή δουλειά (κανονική περίληψη και μάλιστα συμπυκνωμένη και παράλληλα περίληψη-κατανόηση μέρους...) **Ο μαθητής δηλαδή αναφέρεται μόνο στο θεματικό κέντρο**

του μέρους που του ζητείται όχι στο όλο κείμενο (π.χ. αίτια ή συνέπειες ή προβλήματα κ.ά.).

✎ **Ερώτηση:** Η αποφυγή τυποποιημένων και στερεότυπων «σωστών» απαντήσεων, σημαίνει ότι στην τάξη, κατά τη «διδασκαλία» δεν δίνουμε στους μαθητές παραδείγματα διατυπώσεων όταν μας ρωτούν αμήχανα, ειδικά στην αρχή της προσέγγισης τέτοιας άσκησης, «και πώς να το πούμε», «και πώς δηλαδή θα ανταποκριθούμε σε αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο» κλπ;

Απάντηση: Και βέβαια ενδείκνυται να απαντάμε και να βοηθάμε τους μαθητές/τριες να «μυηθούν» εκφραστικά στην «ανταπόκριση στο επικοινωνιακό πλαίσιο» και στην «περιληπτική απόδοση μέρους του όλου». Άλλο η εξοικείωση, η εξάσκηση, η «διδασκαλία» προς τους μαθητές και άλλο η προσδοκία συγκεκριμένων απαντήσεων (τυποποιημένων διατυπώσεων, στερεότυπων εκφράσεων). Αποδεχόμαστε κάθε απάντηση που μπορεί να δοθεί στο δεδομένο πλαίσιο επικοινωνίας.

Με άλλα λόγια: Στη διδασκαλία μπορούμε να βοηθούμε τους μαθητές να ξεφύγουν από την αμηχανία του «πώς να αρχίσουν», λέγοντάς τους ή βοηθώντας τους να βρουν κατάλληλες φράσεις, ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΤΙΣ ΑΝΑΖΗΤΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΩΣ «ΚΡΙΤΗΡΙΟ» ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ. Μπορεί να διδάσκουμε φράσεις «διευκόλυνσης», αλλά δεν τις ζητάμε στην αξιολόγηση ως κριτήρια βαθμού, γιατί και πάλι θα καταλήξουμε σε... τυπολατρία, ακυρώνοντας τελικά την άσκηση κατανόησης και μετατρέποντάς της σε σχολαστική τυποκρατική άσκηση.

✎ **Ερώτηση:** Στη διατύπωση της ερώτησης, πώς θα αναφερόμαστε / πώς θα αποδίδουμε το «ζητούμενο μέρος»; Δηλαδή, θα αναφερόμαστε στο «θέμα» που ζητείται να εντοπιστεί ή στις παραγράφους όπου υπάρχει ή και στα δύο;

Απάντηση: Ανάλογα με την περίπτωση, λειτουργούμε κατά την κρίση μας. Δεν υπάρχει ένας μόνο κατάλληλος τρόπος. Αν π.χ. το κείμενο είναι τύπου στοχαστικού δοκιμίου όπου το θέμα που πρέπει να εντοπίσουν οι μαθητές δεν αναφέρεται οργανωμένα αλλά διάσπαρτα στο κείμενο, «εν τη ρύμη» άλλων ζητημάτων (π.χ. οι συνέπειες ενός προβλήματος, κατά την περιγραφή των πτυχών του προβλήματος) ή και συνακόλουθα είναι δύσκολο για τους μαθητές/τις μαθήτριες να το εντοπίσουν, μπορούμε και να το προσδιορίσουμε θεματικά (π.χ. εντοπίστε τις συνέπειες) και να προσδιορίσουμε τις συγκεκριμένες παραγράφους όπου οι μαθητές/τριες θα πρέπει να το αναζητήσουν και να το εντοπίσουν (π.χ. στην 2^η και στην 4^η παράγραφο). Από την άλλη πλευρά, αν πρόκειται για θέμα με σαφή δόμηση περιεχομένων, όπου είναι ξεκάθαρο το ζητούμενο, μπορούμε να μην προσδιορίσουμε «το μέρος» (παραγράφους ή τμήματα λόγου εντός μιας παραγράφου κλπ). **Κατά περίπτωση και σύμφωνα με την κρίση μας λειτουργούμε, με γνώμονα πάντα ότι δεν είναι σκοπός μας να «παγιδεύσουμε» τους μαθητές, αλλά να διαμορφώσουμε «το πλαίσιο του θέματος», προκειμένου να ελεγχθεί η ικανότητά τους για ανταπόκριση στο συγκεκριμένο ζητούμενο.**

✎ Ζητάμε-προσδιορίζουμε συγκεκριμένο αριθμό λέξεων στην περιληπτική απόδοση μέρους του κειμένου σε επικοινωνιακό πλαίσιο; Πόσες λέξεις;

Απάντηση: Στην εγκύκλιο στο συγκεκριμένο θέμα (επιμέρους ερώτημα του θέματος 1) δεν αναφέρεται αριθμός λέξεων. Για πρακτικούς λόγους οριοθέτησης των απαντήσεων των μαθητών/τριών και ανάλογα με την έκταση του κειμένου που δίδουμε εύλογο είναι να προσδιορίζουμε αριθμό λέξεων.

✎ Ερώτηση: Συνοπτικά, ποιο είναι το βασικό πνεύμα της ερώτησης που αφορά «στην περιληπτική απόδοση μέρους του κειμένου λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένο πλαίσιο»; Τι αναμένεται από τον Φιλόλογο ως βαθμολογητή τέτοιων ασκήσεων; Ποια είναι τα βασικά στοιχεία σωστού/λάθους στην αξιολόγηση για να τα εφαρμόσει;

Απάντηση: Η ερώτηση της περιληπτικής απόδοσης είναι μέρος του θέματος που αφορά στην «ανάγνωση-κατανόηση» του κειμένου. Με την περιληπτική απόδοση ενός μέρους του κειμένου δίνεται μία ακόμη δυνατότητα να ελεγχθεί η ικανότητα των μαθητών να εντοπίζουν ορισμένα στοιχεία και να τα αποδίδουν περιληπτικά. Πρόκειται δηλ. για ερώτηση που συμπληρώνει άλλες εκδοχές ερωτήσεων κατανόησης με το επιπλέον στοιχείο της αξιολόγησης της ικανότητας σύγκρισης των νοημάτων. Αντίστοιχα, αναμένεται από τον Φιλόλογο να αναπτύξει μαθησιακό περιβάλλον που ευνοεί την έκφραση απαντήσεων στο πλαίσιο επικοινωνίας του θέματος, χωρίς όμως «τυποποιημένα εκφραστικά μοτίβα», που επαναλαμβάνονται... ανάλογα με τα βασικά είδη ερωτήσεων. Ζητούμενο είναι, δηλαδή, να μην επαναλαμβάνονται πρακτικές αποστήθισης και τυποποίησης που όλοι/όλες αποδοκιμάζουμε... Σωστό είναι να αποδεχόμαστε την ευρύτητα των δυνατών απαντήσεων με γνώμονα να ανταποκρίνονται στο επικοινωνιακό πλαίσιο που τίθεται. Η πεποίθηση στο «αισθητήριο/κριτήριο» μας βοηθάει και τους μαθητές στη χειραφέτηση της σκέψης και του λόγου τους, όπως πάντα οι Φιλολόγοι είχαν ως αίτημα από την εκπαίδευση... Προσπαθούμε να δούμε με θετική ματιά τι κατανόησε, τι συνέπτυξε ο μαθητής, όχι να αξιολογήσουμε αρνητικά αν δεν διατύπωσε το νόημα με συγκεκριμένες εκφραστικές φόρμες!

VI. ΎΛΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο προγραμματισμός και ο σχεδιασμός αλλά και η ευελιξία στον αναπρογραμματισμό είναι αναγκαία, προκειμένου να ολοκληρώνεται η ιστορική περίοδος που μελετάται στην Α' τάξη και Β' τάξη του Λυκείου. Καλή διδακτική πρακτική είναι η αφιέρωση 2-4 διδακτικών ωρών για το «όλον, ώστε η «ύλη» να αποκτήσει νόημα για τους/τις μαθητές/τριες, να συνειδητοποιηθεί η χρονική περίοδος και να αναδειχτεί πολιτισμική φυσιογνωμία και οι εξελίξεις μέσα στον χρόνο.

Επίσης, στο πλαίσιο του αναπρογραμματισμού (σε περιπτώσεις απώλειας διδακτικού χρόνου) ενδείκνυνται διαγραμματικές προσεγγίσεις (με συμμετοχή των μαθητών και διερευνητική μάθηση: αναζήτηση στοιχείων στο βιβλίο, προετοιμασία παρουσιάσεων

για περιόδους/τμήματα ύλης που θα διατρέξουμε σύντομα κ.ά.). Οι οδηγίες της Ιστορίας (του προηγούμενου σχολ. έτους που ισχύουν και φέτος εμπεριέχουν και προτάσεις προγραμματισμού και προσφέρουν ιδέες για δικές μας διαδρομές. Το ουσιώδες είναι οι μαθητές να αλληλεπιδρούν με την «ύλη» και να μη γίνεται ρουτίνα η αφήγηση της ιστορίας και βάσανο για τους μαθητές η αποστήθισή της.

Ακόμη, η ανάθεση να διαμορφώσουν λίγες ερωτήσεις για τα πιο επίμαχα και ουσιώδη της υπό μελέτη περιόδου είναι μια ακόμη καλή πρακτική που καλλιεργεί και την κριτική σκέψη.

VII. Βασικές παιδαγωγικές και διδακτικές επισημάνσεις

Πολύ συνοπτικά υπογραμμίζονται εδώ τα ακόλουθα:

- ❑ Υπόβαθρο κάθε διδασκαλίας και επιδίωξης μαθησιακών στόχων είναι η **παιδαγωγική στάση προς τους μαθητές/τριες**. Το χαμόγελο, το ενδιαφέρον, η διαρκώς ανανεούμενη υπομονή μας και η πίστη στην αξία της εκπαίδευσης είναι οι βασικές προϋποθέσεις. **Ιδιαίτερος έχουν ανάγκη την παιδαγωγική μας υποστήριξη και υποκίνηση, την εκτίμησή μας και τον σεβασμό μας οι «αδύνατοι/τες» και οι «αδιάφοροι/ρες» μαθητές/τριες!**
- ❑ Όσο κι αν η καλλιέργεια κριτικού στοχασμού αποτελεί στόχο και προϋπόθεση για μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση, είναι αναγκαίο **να ενσωματώνεται πιο έντονα στο εκπαιδευτικό μας έργο ο ρόλος των συναισθημάτων: η ενσυναίσθηση, η νοηματική νοημοσύνη βοηθούν καταλυτικά στην αποτελεσματική διδασκαλία και μάθηση!**
- ❑ Στην κατεύθυνση των παραπάνω, χρειάζεται να προσδιορίσουμε τις σχέσεις μας με τους μαθητές και τις μαθήτριες, με **διαμόρφωση στην τάξη «εκπαιδευτικού συμβολαίου»** (που στην πορεία θα γίνεται το **σημείο αναφοράς μας**, για να «επαναφέρουμε» τους μαθητές/τριες στα ζητούμενα που «συμφωνήθηκαν»).

Καλές διδακτικές πρακτικές:

- ❑ **Να καθιερώσουμε συστηματικά τη χρήση των βιβλίων ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ και ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ως βιβλίων αναφοράς**, να εξοικειωθούν οι μαθητές/τριες στην αναζήτηση των περιεχομένων τους και στην αξιοποίησή τους κατά τη μελέτη τους. (Δεν αναπληρώνουν οι επιμέρους φωτοτυπίες με ασκήσεις ή θεωρία τα βιβλία αναφοράς!)
- ❑ **Διδάσκουμε πολλά σε εύρος και βάθος, εξετάζουμε όμως με βάση τα προβλεπόμενα**, αφού έχουμε εξασκήσει επαρκώς και συστηματικά τους μαθητές και τις μαθήτριες στα ζητούμενα των εξετάσεων!
- ❑ Διδάσκουμε όχι «ad hoc» τα βιβλία, αλλά έχοντας ως βάση τα Προγράμματα Σπουδών, τις Οδηγίες και τον τρόπο αξιολόγησης (βλ. Α μέρος).
- ❑ Βοηθάει τους μαθητές και τις μαθήτριες η **διατύπωση ερωτήσεων με σαφή και υποστηρικτικό τρόπο** (π.χ. με τη χρήση πινάκων όπου θα

συμπληρώσουν στοιχεία, γιατί έτσι δίδεται με ακρίβεια και με «οπτικό βοήθημα» το ζητούμενο).

- ❑ Προτείνουμε **διαφορετικές ασκήσεις που μπορούν να επιλέξουν** οι μαθητές/τριες (στο πνεύμα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, χωρίς να στιγματίζουμε αναθέτοντας «εύκολες» στους «αδύνατους» μαθητές...)
- ❑ **Συνεργαζόμαστε** με άλλους Συναδέλφους Φιλολόγους που διδάσκουν το ίδιο μάθημα και **αξιοποιούμε υποστηρικτικά υλικό και οδηγίες** από ιστότοπους του ΙΕΠ και του ΥΠΠΕΘ (βλ. π.χ. ιστότοπο «Πρωτεύας» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας).

Αγαπητοί και Αγαπητές Συνάδελφοι,

Είμαι στη διάθεσή σας για ό,τι μπορώ να βοηθήσω!

Καλή επιτυχία στο έργο σας!

Με εκτίμηση και συναδελφικούς χαιρετισμούς,

Η Συντονίστρια Εκπαιδευτικού έργου
Επιστημονικής Ευθύνης ΠΕ02 Φιλολόγων Ηρακλείου

Βασιλεία (Λιάνα) Καλοκύρη

ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ ηλεκτρονικά αρχεία (διαθέσιμα και μέσα στο αρχείο αυτό διαμέσου συνδέσμων):

1. Παρουσίαση (ppt) ΣΕΕ ΠΕ02 Β. **Καλοκύρη. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ (2018-19)** [στο β' μέρος περιέχεται το προαναφερθέν ppt του ΙΕΠ – Λ.Πόλκα].
2. Παρουσίαση (ppt) ΙΕΠ, 2018: ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ: ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ, ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΛΑΔΩΝ ΤΗΣ «ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ»: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ/ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α', Β', Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΙ Α', Β' Γ', Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ.
3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ- ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ- ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ -ΙΕΠ (Μπαλτά-Νέζη)
4. Παρουσίαση (ppt) ΣΕΕ ΠΕ02 Β. **Καλοκύρη. Παράδειγμα επικοινωνιακού πλαισίου στην περίληψη**
5. ΚΕΙΜΕΝΟ-ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ- ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ -ΙΕΠ (Μπαλτά-Νέζη)

1. Εσωτερική διανομή: 1.Οργανωτική Συντονίστρια ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Κρήτης